
Handling 2021 nr 198

Yttrande över motion av Ulf Carlsson (MP) och Bosse Parbring (MP) om att främja icke-vinstdriven skola och förskola

Till Göteborgs kommunfullmäktige

Kommunstyrelsens förslag

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar:

Den av Ulf Carlsson och Bosse Parbring väckta motionen avslås.

Vid behandlingen av ärendet i kommunstyrelsen förekom skiljaktiga meningar:

Karin Pleijel (MP) yrkade bifall till yrkande från MP den 24 september 2021 om att tillstyrka motionen och avslag på yrkande från SD den 19 september 2021.

Jörgen Fogelklou (SD) yrkade bifall till yrkande från SD den 19 september 2021 om att avstyrka motionen.

Axel Darvik (L) yrkade att motionen skulle avstyrkas och avslag på övriga yrkanden.

Jonas Attenius (S) yrkade att motionen skulle avstyrkas med hänvisning till yttrandet från S den 28 september 2021.

Jessica Blixt (D) yrkade att motionen skulle avstyrkas med hänvisning till remissinstansernas yttranden.

Daniel Bernmar (V) yrkade att motionen skulle avstyrkas med hänvisning till yttrandet från V den 24 september 2021.

Kommunstyrelsen beslutade utan omröstning att avstyrka motionen.

Representanterna från S antecknade som yttrande en skrivelse från den 28 september 2021.

Representanterna från V antecknade som yttrande en skrivelse från
den 24 september 2021.

Göteborg den 29 september 2021
Göteborgs kommunstyrelse

Axel Josefson

Mathias Sköld

Yttrande

Socialdemokraterna

2021-09-28

Ärende nr 3.1

Yttrande angående – Motion av Ulf Carlsson (MP) och Bosse Parbring (MP) om att främja icke-vinstdriven skola och förskola

Socialdemokraterna avslår motionen med hänvisning till grundskolenämndens yttrande.

Den kommunala skolan missgynnas av utformningen av hela friskolesystemet. Nya etableringar av förskolor och skolor ger kommunen sämre planeringsmöjligheter och dränerar den kommunala skolan på resurser. Vi ser därför inte någon anledning för staden att främja icke-vinstdriven skola och förskola.

Yrkande

Sverigedemokraterna

Datum 2021-09-19

Ärende nr 3.1

Yrkande angående – Motion av Ulf Carlsson (MP) och Bosse Parbring (MP) om att främja icke-vinstdriven skola och förskola

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Motionen avslås.

Yrkandet

Skollagen och kommunallagen är tydliga gällande lika villkor. Ersättning till fristående skolhuvudmän har prövats i Högsta förvaltningsdomstolen (HFD 2015 mål 3876-14). I den prejudicerande domen fastställs att det saknas möjligheter för en kommun att utifrån egna utgångspunkter ändra eller anpassa bidragsreglerna efter lokala behov eller initiativ.

Skollagen reglerar att kommunal planering och verksamhetsutövning inte ska kunna användas för att påverka olika friskolors möjlighet till etablering och överlevnad.

Mot denna bakgrund avstyrker vi motionen.

Yttrande (Vänsterpartiet)

2021-09-24 3.1

Yttrande angående – Motion av Ulf Carlsson (MP) och Bosse Parbring (MP) om att främja icke-vinstdriven skola och förskola

Yttrandet

Vänsterpartiet har länge drivit frågan om statligt huvudmannaskap för skolan, för att säkerställa en jämlik och sammanhållen skola i hela landet. Dagens skolsystem är en marknad där drivkraften är att göra vinst på skolelevers utbildning. Det har lett till ökad segregation och högre kostnader för kommunerna. Vänsterpartiet anser att dagens marknadsskola måste avskaffas, och att de enda fristående förskolor och skolor som ska tillåtas är sådana som drivs utan vinstsyfte.

Göteborgs stad har dessvärre inte mandat att hindra friskolor från att etablera sig i kommunen, och som Förskolenämnden, Grundskolenämnden och Utbildningsnämnden redogör i sina remissvar finns inte heller utrymme i gällande lagstiftning att gynna enskilda skolhuvudmän. Vänsterpartiet anser inte att kommunen bör ägna resurser åt att främja att vissa friskolor eller fristående förskolor etablerar sig, även om icke-vinstdrivande förskolor och skolor är att föredra över vinstdrivna sådana. Kommunens tid och resurser ska ägnas åt att förbättra vår egen verksamhet. Motionen från Miljöpartiet bör därför avslås.

Yrkande

(Miljöpartiet)

2021-09-24

3.3

Yrkande angående – Motion av Ulf Carlsson (MP) och Bosse Parbring (MP) om att främja icke-vinstdriven skola och förskola.

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

Att bifalla motionen.

Yrkandet

Vi i Miljöpartiet menar att Göteborgs elever och hela Göteborgssamhället skulle gynnas av att fler idéburna och icke vinstdrivna aktörer får möjlighet att bygga upp nya pedagogiska verksamheter. Det skulle bidra till att öka den pedagogiska mångfalden och komplettera den kommunala skolan med fler aktörer och fler perspektiv, som passar den mångfald av elever som finns i Göteborg.

De senaste åren har det, i Göteborg, endast startats friskolor i aktiebolagsform. Detta gäller även i de fall när det varit idéburna aktörer med tydligt syfte att inte dela ut vinst. Grundskoleförvaltningen menar att detta visar på att det är en bra form att bedriva skola i. Vi menar att detta kan problematiseras. Ett aktiebolag har, enligt aktiebolagslagen, som huvud-syfte att gå med ekonomisk vinst. En skolas syfte ska däremot vara att gynna eleverna och säkerställa kvaliteten på elevernas skolgång. Enligt skollagen är skolans uppdrag att ge alla barn och unga en likvärdig utbildning av hög kvalitet. Dessa två syften står ibland emot varandra. I ett aktiebolag planeras verksamheten och budgeten så att vinsten ska bli så stor som möjligt. Syftet att uppnå vinst leder till segregation som är skadligt för hela Göteborgssamhället, urval av elever som inte belastar skolan med höga personalkostnader, och till sänkta resultat för skolan som helhet. Andra former av skolhuvudmän har inte de negativa effekter som vinstmaximeringen leder till. De kan istället sätta eleverna och den pedagogiska verksamheten i fokus.

Vi är medvetna om att förslaget i motionen inte är helt enkelt att harmoniera med dagens lagstiftning. Förvaltningarnas bedömningar är därför förståelig. Vi anser dock att det är mycket viktigt att börja diskutera hur vi bäst tar vara på både pedagogers drivkraft och Göteborgarnas valfrihet, tillåter och bejakar barn att vara olika och samtidigt säkerställer att kvaliteten på elevernas skolgång inte tillåts riskeras till förmån för vinstmaximering.

Vi vill därför att kommunstyrelsen ska utreda möjligheter för hur idéburna och icke vinstdrivna skolor och förskolor kan främjas i linje med gällande lagstiftning.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2021-08-25

Diarienummer 0571/21

Handläggare

Nicklas Faritzson

Telefon: 031-368 05 35

E-post: nicklas.faritzson@stadshuset.goteborg.se

Motion av Ulf Carlsson (MP) och Bosse Parbring (MP) om att främja icke-vinstdriven skola och förskola

Motionen

Ulf Carlsson (MP) och Bosse Parbring (MP) föreslår att kommunfullmäktige beslutar att kommunstyrelsen får i uppdrag att utreda förutsättningar för ett kommunalt etableringsstöd till fristående icke vinstdrivna, idéburna huvudmän som vill etablera skola eller förskola inom Göteborgs kommun.

Motionärerna inte är nöjda med den utveckling som skett av Sveriges skolsystem. I motionen beskrivs en utveckling där vinstdrivna skolor ökar samtidigt som små idéburna skolor minskar i antal. Motionärerna menar att göteborgssamhället skulle gynnas av att fler idéburna och icke vinstdrivna aktörer får möjlighet att bygga upp nya pedagogiska verksamheter. Det skulle bidra till att öka den pedagogiska mångfalden och komplettera den kommunala skolan med fler aktörer och fler perspektiv. Mot bakgrund av detta föreslås att kommunstyrelsen ska utreda hur kommunen ska kunna stödja etablering av mindre fristående huvudmän. Kravet för stödet ska vara att de fristående huvudmännen är icke-vinstdrivna och de ska kunna visa hur deras pedagogiska idéer kan bidra till göteborgssamhället och till att möta barns individuella lärbehov.

Remissinstanser

Motionen har remitterats för yttrande till förskolenämnden, grundskolenämnden och utbildningsnämnden. Remissinstansens svar framgår i nedanstående tabell.

Remissinstans	Beslut	Kommentar
Förskolenämnden	Avstyrker Förskolenämnden översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande.	Förskolenämnden förstår motionärernas intentioner, men ser inte att reglerande lagar ger utrymme för att särskilja viss typ av huvudmannaskap och därtill koppla riktat etableringsstöd. Nämnden anser att skollagens krav på att enskilda huvudmän har insikt och lämplighet som syftar till att främja likvärdighet är inte nödvändigt kopplat till resurser såsom extra etableringsstöd.

		Nämnden finner inte att förutsättningar finns för ett kommunalt etableringsstöd till fristående icke vinstdrivna, idéburna huvudmän som vill etablera skola eller förskola inom Göteborgs kommun
Grundskolenämnden	Avstyrker Grundskolenämnden översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande. Yrkande L och M Yrkande MP Omröstning	Nämndens bedömning är att det saknas möjligheter för en kommun att utifrån gällande rättsläge gynna enskilda skolhuvudmän. Av förarbetena till skollagen framgår att regler för kommunal planering och verksamhetsutövning inte ska kunna användas för att påverka olika friskolors möjlighet till etablering och överlevnad. Detta har också fastslagits av flera domstolar, bland andra Högsta förvaltningsdomstolen i en prejudicerande dom från 2015.
Utbildningsnämnden	Avstyrker	Utbildningsnämndens samlade bedömning är att det inte finns behov av att stödja fristående huvudmän i Göteborg för att komplettera de kommunala skolorna och öka mångfalden. Det finns inte heller lagstöd för att kommunen behandlar fristående huvudmän olika utifrån ägandeform.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Enligt förarbeten till skollagen ska grunden för en kommuns hantering av ersättning av ekonomiska medel, lokaler och liknande vara konkurrensneutralitet och likabehandling. De rättsliga prövningarna har visat att det saknas en möjlighet för kommunen att på någon grund skilja på nivån av ersättning till kommunala och fristående skolor eller mellan fristående skolor.

Om en kommun på något sätt särbehandlar en eller flera skolor behöver kommunen kompensera övriga skolor på motsvarande sätt. Den ekonomiska konsekvensen av att gynna en eller några skolor med startbidrag, lokaler eller liknande är omfattande. Samtliga övriga enskilda skolhuvudmän skulle med de gynnande besluten som grund kunna överklaga sina ersättningsbeslut. Grundskolenämndens bedömning är att dessa överklaganden skulle få gehör i rättsliga instanser och att Göteborgs Stad därmed skulle behöva kompensera övriga enskilda skolhuvudmän.

Bedömning ur ekologisk dimension

Stadsledningskontoret har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Förslaget kan innebära att barn ges olika förutsättningar beroende på huvudman vilket i sig inte är av godo. Alla barn har rätt till samma goda utbildning oavsett huvudman.

Grundskolenämnden konstaterar att motionärernas beskrivningar av fristående skolor i de centrala delarna av staden inte stämmer med den statistik om elevströmmar som grundskoleförvaltningen har tillgång till. Flera av de stora skolkoncernerna har elever från ett större upptagningsområde än många av de små idéburna och icke vinstdrivande skolorna i Göteborg, och då särskild de i centrum. Grundskolenämndens bedömning är att fler små icke vinstdrivande skolhuvudmän inte direkt skulle bidra till en minskad skolsegregation i Göteborg. Vidare bedömer grundskolenämnden att frågan om elevers möjligheter att välja olika skolor mer är beroende av de prioriteringsregler vid antagning som fristående skolor använder än den ekonomiska ersättningen från Göteborgs Stad.

Jonas Kinnander

Eva Hessman

Direktör Ärende och utredning

Stadsdirektör

Bilagor

1. Motionen
2. Förskolenämndens handlingar 2021-08-25 § 203
3. Grundskolenämndens handlingar 2021-08-17 § 186
4. Utbildningsnämndens handlingar 2021-08-24 § 137

Handling 2021 nr 50

Motion av Ulf Carlsson (MP) och Bosse Parbring (MP) om att främja icke-vinstdriven skola och förskola

Sveriges skolsystem ser annorlunda ut än i resten av världen. Endast i Sverige finns det möjlighet för kapitalägare att starta skolor i form av aktiebolag och inkassera utdelning på insatt kapital. Alla fristående huvudmän är dock inte vinstdrivande. Fristående huvudmän som driver skola i förenings- eller stiftelseform har funnits länge i landet, långt innan friskolereformen infördes under tidigt 90-tal. Tanken från början var att fristående skolor skulle existera parallellt med kommunala, främja en mångfald av pedagogiska metoder och därmed inspirera till en utveckling av svensk skola som ännu bättre skulle möta alla elevers olika lärbehov. Vi vet att barn har gemensamma behov, men också att de är unika med mycket olika behov och önskemål. Därför behövs variation inom skolväsendet. En kommuns styrning präglas av strävan efter likvärdighet, vilket ofta är positivt. Det är dock lätt att ekonomiska stordriftsfördelar driver en kommun gentemot likriktning. Det finns exempel på olika inriktningar och exempelvis intraprenader inom kommunal skola, men oftast är det fristående aktörer som driver skolor med olika pedagogiska inriktningar. Fristående skolor som startas av engagerad och kompetens personal men som önskar bedriva en annan pedagogisk inriktning är därför ett viktigt komplement till den kommunala skolan.

Det råder idag en kraftig obalans inom friskolesektorn. Samtidigt som de vinstdrivna skolorna ökar i antal så har idéburna skolor, som ofta har en annan driftsform än aktiebolag (AB), svårare att etablera sig. Små utförare med en tydlig pedagogisk vision och kännedom om lokala förhållanden är ur ett mångfaldsperspektiv ofta mer lämpade att driva alternativa skolor och förskolor än stora koncerner. Sådana mindre huvudmän skulle kunna bidra till att skapa mer jämlika valmöjligheter över staden, så att fler av Göteborgs elever har möjlighet att välja mellan olika pedagogiska inriktningar, inte endast de elever som kan gå i skolan i innerstaden. Men små skolaktörer har ofta svårt att etablera sig, trots nyskapande tankar om hur de vill bedriva skola som skulle gynna Göteborgssamhället, god förmåga att möta olika elevgruppers behov samt tankar om nya samarbetsformer med andra delar av samhället har. Vi menar att Göteborgssamhället skulle gynnas av fler idéburna aktörer, men för att starta en skola krävs att du kan finansiera lokaler och anställa lärare innan du vet om du får tillräckligt många elever som via skolpengen ger täckning för dina utgifter. Därför tvingas ofta de som drivs av en pedagogisk vision och vill starta en skola söka privat finansiering. Eftersom finansiären vill ha ekonomisk avkastning på sin investering, blir driftsformen oftast AB. Den svenska skolan har därmed över tid blivit allt mer styrd av de kapitalägare som vill se sina

ekonomiska investeringar växa. Snarare än en mångfald av småskaliga, idéburna utbildningsanordnare har friskolereformen skapat en oligopolmarknad där några få stora vinstmaximerande koncerner etablerat fler och fler skolor, en utveckling ingen, varken från höger eller vänster, önskade. Förhoppningsvis kommer riksdagen så småningom fatta beslut som rättar till en del av de missförhållanden som uppstått men under tiden bör vi som kommun finna former för att stärka de utförare med en tydlig pedagogisk vision som gynnar göteborgs barn, men som inte har tillgång till kapital eller önskar involvera riskkapitalister.

Vi menar istället att Göteborgssamhället skulle gynnas av att fler idéburna och icke vinstdrivna aktörer får möjlighet att bygga upp nya pedagogiska verksamheter. Det skulle bidra till att öka den pedagogiska mångfalden och komplettera den kommunala skolan med fler aktörer och fler perspektiv. Det skulle också kunna innebära att nya former för samverkan mellan skolor och den ideella sektorn utvecklas. Vi vill undersöka om det är möjligt för kommunen att stödja etableringen av fristående idéburna huvudmän med exempelvis bidrag eller lån till lokaler eller lärare under uppstartsåret. Flera stöd inom detta område har tidigare funnits, så som driftsbidrag, utrustningsbidrag samt möjlighet till tidigarelagd utbetalning av skolpeng/barnpeng under uppstartsfasen. Det vore också intressant att belysa förutsättningar för idéburna organisationer att använda tomställda lokaler eller nyttja kommunal mark för skoländamål. De aktörer som kan komma ifråga för stöd ska vara icke-vinstdrivna och ska kunna visa hur deras pedagogiska idéer kan bidra till Göteborgssamhället och till att möta våra barns individuella lärbehov. Vi vill att kommunstyrelsen utreder hur ett sådant stöd skulle kunna utformas. Vi är medvetna om att förslaget i denna motion inte är helt enkelt att harmoniera med dagens lagstiftning som har fokus på nära nog fri etableringsrätt, men vi anser att tiden är mogen för att börja diskutera hur vi bäst tar vara på både pedagogers drivkraft och Göteborgarnas valfrihet samtidigt som vi tillåter och bejakar barn att vara olika.

Kommunfullmäktige föreslås besluta att:

Kommunstyrelsen ges i uppdrag att utreda förutsättningar för ett kommunalt etableringsstöd till fristående icke vinstdrivna, idéburna huvudmän som vill etablera skola eller förskola inom Göteborgs kommun.

Ulf Carlsson (MP)

Bosse Parbring (MP)

Yttrande till kommunstyrelsen över motion av Bosse Parbring (MP) och Bosse Carlsson (MP) om att främja icke vinstdriven skola och förskola

§ 203, N608-1573/21

Beslut

Förskolenämnden finner inte att förutsättningar finns för ett kommunalt etableringsstöd till fristående icke vinstdrivna, idéburna huvudmän som vill etablera förskola inom Göteborgs kommun.

Förskolenämnden avstyrker inkommen motion.

Förskolenämnden översänder yttrande till kommunstyrelsen.

Handling

Förvaltningens tjänsteutlåtande daterat 25 augusti 2021.

Yrkanden

Aslan Akbas (S) yrkar bifall till förvaltningens förslag till beslut.

Propositionsordning

Ordförande Hakan Önal (M) ställer proposition på förvaltningens förslag till beslut och finner att nämnden bifaller detta.

Protokollsutdrag skickas till

stadsledningskontoret@stadshuset.goteborg.se

Vid protokollet

Sekreterare

Jenny Bergsman

Rätt utdraget ur protokoll intygar:

Helena Öhrvall TF Kanslichef

Justering av protokollet har tillkännagivits genom anslag på kommunens anslagstavla

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2021-08-25

Diarienummer: N608-1573/21

Handläggare: Amanda Larsson

Yttrande över motion om att främja icke vinstdriven skola och förskola

Förslag till beslut

Förskolenämnden finner inte att förutsättningar finns för ett kommunalt etableringsstöd till fristående icke vinstdrivna, idéburna huvudmän som vill etablera förskola inom Göteborgs kommun.

Förskolenämnden avstyrker inkommen motion.

Förskolenämnden översänder yttrande till kommunstyrelsen.

Sammanfattning

En motion har kommit in avseende kommunalt etableringsstöd till fristående icke vinstdrivna, idéburna huvudmän som vill etablera skola eller förskola inom Göteborgs kommun.

Kommunstyrelsen ges i uppdrag att utreda förutsättningar för ett kommunalt etableringsstöd till fristående icke vinstdrivna, idéburna huvudmän som vill etablera skola eller förskola inom Göteborgs kommun. Kommunstyrelsen har i sitt utredningsuppdrag remitterat frågan, om förutsättningar för ett kommunalt etableringsstöd till fristående icke vinstdrivna, idéburna huvudmän som vill etablera skola eller förskola inom Göteborgs kommun, till förskolenämnden.

Förskoleförvaltningen förstår motionärernas intentioner, men ser inte att reglerande lagar ger utrymme för att särskilja viss typ av huvudmannaskap och därtill koppla riktat etableringsstöd. Förskoleförvaltningen finner således inte att förutsättningar finns för ett kommunalt etableringsstöd till fristående icke vinstdrivna, idéburna huvudmän som vill etablera skola eller förskola inom Göteborgs kommun.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Ett etableringsstöd skulle kunna äventyra likvärdigheten och innebära ekonomiska konsekvenser. Hur står ekonomisk påverkan det skulle innebära kan inte utläsas av inkommen motion, men primärt är det otillåtet att hantera ersättning till enskilda huvudmän på olika sätt med utgångspunkt i dess associationsform.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension

Bedömning ur social dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Barnkonventionen

Motionens intentioner har ingen negativ effekt på barns bästa. Dock kan motionen innebära att barn ges olika förutsättningar beroende på huvudman vilket i sig inte är av godo. Alla barn har rätt till samma goda utbildning oavsett huvudman.

Samverkan

Information har skett med de fackliga organisationerna vid förvaltningssamverkan den 18 augusti 2021.

Bilagor

1. Motion av Ulf Carlsson (MP) och Bosse Parbring (MP) om att främja icke-vinstdriven skola och förskola

Ärendet

Förskolenämnden ska utreda förutsättningar för ett kommunalt etableringsstöd till fristående icke vinstdrivna, idéburna huvudmän som vill etablera skola eller förskola inom Göteborgs kommun.

Förskolenämnden ombeds svara ursprunglig instans, kommunstyrelsen, senast den 25 augusti 2021.

Beskrivning av ärendet

Kommunstyrelsen har getts i uppdrag att utreda förutsättningar för ett kommunalt etableringsstöd till fristående icke vinstdrivna, idéburna huvudmän som vill etablera skola eller förskola inom Göteborgs kommun. Kommunstyrelsen har i sitt utredningsuppdrag remitterat frågan om förutsättningar för ett kommunalt etableringsstöd till förskolenämnden.

Motionärerna vill ge små utförare större möjligheter till att etablera sig som huvudman för förskolan. Förslag i motionen är ett riktat etableringsstöd. Möjligheten att etablera sig handlar inte enbart om ekonomiska förutsättningar utan skollagen reglerar även lämplighet och insikt, vilket prövas vid ansökan. Vidare visar även redogörelse för lagar och förordningar att det inte är förenligt med att rikta stöd till vissa enskilda.

Inkommen motion

Det råder idag en kraftig obalans inom friskolesektorn. Samtidigt som de vinstdrivna skolorna ökar i antal så har idéburna skolor, som ofta har en annan driftsform än aktieföretag (AB), svårare att etablera sig. Små utförare med en tydlig pedagogisk vision och kännedom om lokala förhållanden är ur ett mångfaldsperspektiv ofta mer lämpade att driva alternativa skolor och förskolor än stora koncerner. Sådana mindre huvudmän skulle kunna bidra till att skapa mer jämlika valmöjligheter över staden, så att fler av Göteborgs elever har möjlighet att välja mellan olika pedagogiska inriktningar, inte endast de elever som kan gå i skolan i innerstaden. Men små skolaktörer har ofta svårt att etablera sig, trots nyskapande tankar om hur de vill bedriva skola som skulle gynna Göteborgssamhället, god förmåga att möta olika elevgruppers behov samt tankar om nya samarbetsformer med andra delar av samhället har. Vi menar att Göteborgssamhället skulle gynnas av fler idéburna aktörer, men för att starta en skola krävs att du kan finansiera lokaler och anställa lärare innan du vet om du får tillräckligt många elever som via skolpengen ger täckning för dina utgifter. Därför tvingas ofta de som drivs av en pedagogisk vision och vill starta en skola söka privat finansiering. Eftersom finansiären vill ha ekonomisk avkastning på sin investering, blir driftsformen oftast AB. Den svenska skolan har därmed över tid blivit allt mer styrd av de kapitalägare som vill se sina ekonomiska investeringar växa. Snarare än en mångfald av småskaliga, idéburna utbildningsanordnare har friskolereformen skapat en oligopolmarknad där några få stora vinstmaximerande koncerner etablerat fler och fler skolor, en utveckling ingen, varken från höger eller vänster, önskade. Förhoppningsvis kommer riksdagen så småningom fatta beslut som rättar till en del av de missförhållanden som uppstått men under tiden bör vi som kommun finna former för att stärka de utförare med en tydlig pedagogisk vision som

gynnar göteborgs barn, men som inte har tillgång till kapital eller önskar involvera riskkapitalister.

Vi menar istället att Göteborgssamhället skulle gynnas av att fler idéburna och icke vinstdrivna aktörer får möjlighet att bygga upp nya pedagogiska verksamheter. Det skulle bidra till att öka den pedagogiska mångfalden och komplettera den kommunala skolan med fler aktörer och fler perspektiv. Det skulle också kunna innebära att nya former för samverkan mellan skolor och den ideella sektorn utvecklas. Vi vill undersöka om det är möjligt för kommunen att stödja etableringen av fristående idéburna huvudmän med exempelvis bidrag eller lån till lokaler eller lärare under uppstartsåret. Flera stöd inom detta område har tidigare funnits, så som driftsbidrag, utrustningsbidrag samt möjlighet till tidigarelagd utbetalning av skolpeng/barnpeng under uppstartsfasen. Det vore också intressant att belysa förutsättningar för idéburna organisationer att använda tomställda lokaler eller nyttja kommunal mark för skoländamål. De aktörer som kan komma ifråga för stöd ska vara icke-vinstdrivna och ska kunna visa hur deras pedagogiska idéer kan bidra till Göteborgssamhället och till att möta våra barns individuella lärbehov. Vi vill att kommunstyrelsen utreder hur ett sådant stöd skulle kunna utformas. Vi är medvetna om att förslaget i denna motion inte är helt enkelt att harmoniera med dagens lagstiftning som har fokus på nära nog fri etableringsrätt, men vi anser att tiden är mogen för att börja diskutera hur vi bäst tar vara på både pedagogers drivkraft och Göteborgarnas valfrihet samtidigt som vi tillåter och bejakar barn att vara olika.

Förutsättningar för riktat etableringsstöd enligt lagar och förordningar

Såväl skollag och skolförordning som EU-rätt och kommunallag innebär regleringar på området för enskilda huvudmän inom utbildningsområdet. Regleringar för såväl rätten att agera som huvudman som regleringar för hur ersättning ska ske från kommun till enskilda.

Kommunallagen 2017:725

Av 2 kap. 8 § st. 2 kommunallagen följer att individuellt inriktat stöd till enskilda näringsidkare får lämnas endast om det finns synnerliga skäl för det.

Exempel på otillåtet stöd:

Ett exempel på ett otillåtet stöd kan också vara att kommunen överlåter mark till ett pris väsentligt under marknadspriset. Typsituationer inom vilka otillåtet stöd förekommer är i samband med privatiseringar, borgensåtaganden, garantier, lån, överlåtelse av kommunalt eller bolag som ägs av en region, genom tillhandahållande av lokaler till enskilda näringsidkare eller i upphandlingssituationer. Individuellt anpassad lokalhållning åt enstaka industriföretag faller också utanför kommuners och regioners befogenheter (prop. 1990/91:117 s. 152, prop. 2016/17:171 s. 304).

Exempel på tillåtet stöd:

Om det egentliga näringslivet inte levererar service inom ett visst serviceområde som normalt inte ankommer på kommun eller region, kan det finnas ett rättsligt utrymme för kommunala åtgärder som annars skulle betraktas som otillåtna. Om servicenivån sjunker

klart under det acceptabla kan kommunen ha rätt att lämna ekonomiskt stöd till enskilda näringsidkare för att garantera en viss minimistandard av kommersiell service till hushållen. Det kan handla om stöd till en livsmedelsaffär, en bensinstation eller ett hotell i ett glesbygdsområde. Allmänt sett gäller en restriktiv syn på kommunala stödinsatser gentemot enskilda företag. När det gäller avgränsningen av tillåtna insatser måste dock rättstillämpningen kunna anpassas till samhällsutvecklingen (prop. 1990/91:117 s. 153). Vad som ska ligga i begreppet synnerliga skäl kan således komma att förändras beroende på utvecklingen i samhället (prop. 2016/17:171 s. 304).

EU-perspektivet

I sammanhanget bör uppmärksammas att möjligheterna att ge stöd till enskild näringsverksamhet även påverkas av EU-rättens statsstödsregler (se prop. 2016/17:171 s. 150 ff. EU-rätten och kommunallagen).

Den EU-rättsliga regleringen om statsstöd finns i artiklarna 107 och 108 i EUF-fördraget. Av huvudregeln i artikel 107.1 framgår att om inte annat föreskrivs i fördragen, är stöd som ges av en medlemsstat eller med hjälp av statliga medel, som snedvrider eller hotar att snedvrider konkurrensen genom att gynna vissa företag eller viss produktion, oförenligt med den inre marknaden i den utsträckning det påverkar handeln mellan medlemsstaterna. Någon motsvarighet till uppdelningen i kommunallagen mellan näringsverksamhet i kommunal regi och det egentliga näringslivet finns inte i EU-rätten. Vid tillämpningen av statsstödsreglerna kan en kommunal verksamhet, även i egen regi, betraktas som ett företag. Det är enligt dessa regler i princip tillräckligt att offentliga medel fördelas på ett sätt som snedvrider konkurrensen och påverkar handeln mellan medlemsstaterna för att ett stöd ska anses ha getts. Det innebär dock inte att alla stöd är otillåtna. Det finns i flera avseenden utrymme att ge stöd utan att det står i strid med EU-rätten (för närmare redogörelse av EU-rättens statsstödsregler i förhållande till de kommunala befogenheterna, se SOU 2015:24 s. 381–389).

Av 12 § lagen (2013:388) om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler följer att kommuner och regioner är skyldiga att lämna upplysningar till regeringen, genom Näringsdepartementet, om alla former av stöd som planeras och som kan bli föremål för prövning av Europeiska kommissionen.

Skollagen 2010:800

Andra kapitlet i skollagen reglerar vad som gäller för att kunna vara godkännas som huvudman. Av dessa skrivningar finns ingen reglering som särskiljer associationsform för huvudmän. Lagen belyser snarare vikten av att den som godkänns ska uppfylla krav på insikt och lämplighet.

5 § Enskilda får efter ansökan godkännas som huvudmän för förskola, förskoleklass, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola och fritidshem.

Godkännande ska lämnas om den enskilde

1. genom erfarenhet eller på annat sätt har förvärvat insikt i de föreskrifter som gäller för verksamheten,

2. har ekonomiska förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för verksamheten, och

3. i övrigt har förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för utbildningen.

Vidare krävs att den enskilde i övrigt bedöms lämplig. I fråga om en juridisk person krävs att samtliga som anges i 5 a § 1-4 bedöms lämpliga. Vid lämplighetsbedömningen ska viljan och förmågan att fullgöra sina skyldigheter mot det allmänna, laglydnad i övrigt och andra omständigheter av betydelse beaktas.

För att godkännande ska lämnas krävs därutöver att utbildningen inte innebär påtagliga negativa följder på lång sikt för eleverna eller för den del av skolväsendet som anordnas av det allmänna i den kommun där utbildningen ska bedrivas. Om godkännandet avser gymnasieskola eller gymnasiesärskola ska följderna i närliggande kommuner för den del av skolväsendet som anordnas av det allmänna också beaktas. Avser godkännandet förskoleklass, grundskola eller grundsärskola krävs därutöver att elevunderlaget är tillräckligt för att verksamheten ska kunna bedrivas långsiktigt.

Ett godkännande ska avse viss utbildning vid en viss skolenhet eller förskoleenhet. Lag (2018:1158).

5 a § I fråga om en juridisk person ska prövningen enligt 5 § andra stycket 1 och tredje stycket sammantaget avse

1. den verkställande direktören och andra som genom en ledande ställning eller på annat sätt har ett bestämmande inflytande över verksamheten,
2. styrelseledamöter och styrelsesuppleanter,
3. bolagsmännen i kommanditbolag eller andra handelsbolag, och
4. personer som genom ett direkt eller indirekt ägande har ett väsentligt inflytande över verksamheten. Lag (2018:1158).

5 b § Enskilda huvudmän ska anmäla förändringar i den krets av personer som avses i 5 a § till den som godkänt den enskilde som huvudman senast en månad efter förändringen. Lag (2018:1158).

5 c § Statens skolinspektion eller den kommun som handlägger ärenden om godkännande av en enskild som huvudman får ta ut en avgift för ansökningar om godkännande enligt 2 kap. 5 §. Lag (2018:1158).

5 d § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. villkor för godkännande enligt 5 § andra stycket 1 och 2 och tredje stycket, samt
2. avgifter för ansökningar hos Statens skolinspektion enligt 5 c §. Lag (2018:1158).

Skolförordningen 2011:185

Förutsättningar för bidrag från kommun till enskilda regleras i Skolförordningen 2011:185 14 kap. och däri omnämns inga förutsättningar för ytterligare etableringsstöd utöver tilldelad ersättning.

1 § Ett bidrag till enskilda huvudmän för förskola, förskoleklass, grundskola, grundsärskola och fritidshem samt pedagogisk omsorg som erbjuds i stället för förskola eller fritidshem ska fastställas per kalenderår.

Bidraget ska grunda sig på hemkommunens budget för det kommande budgetåret och beslutas före kalenderårets början.

För barn och elever som börjar i utbildning eller annan pedagogisk verksamhet under kalenderåret ska hemkommunen besluta bidraget omgående.

För elever som påbörjar utbildning i augusti ska bidrag enligt 9 kap. 19 §, 10 kap. 37 §, 11 kap. 36 § och 14 kap. 15 § skollagen (2010:800) avse tiden från och med den 1 juli samma år.

Ändringar under löpande budgetår

2 § Om ytterligare resurser ges till hemkommunens verksamhet under budgetåret, ska motsvarande tillskott ges till de enskilda huvudmännen.

Om hemkommunen minskar ersättningen till sin motsvarande verksamhet får bidrag till enskilda huvudmän minskas i motsvarande mån genom att återstående utbetalningar under budgetåret sätts ner.

Avgifter

3 § När en kommun beslutar om bidrag till enskild huvudman för förskola, fritidshem eller annan pedagogisk verksamhet, ska det beaktas om avgifter tas ut av kommunen och av den enskilda huvudmannen.

Förvaltningens bedömning

Förskoleförvaltningen förstår motionärernas intentioner, men ser inte att reglerande lagar ger utrymme för att särskilja viss typ av huvudmannaskap och därtill koppla riktat etableringsstöd. Vidare bör belysas att krav på huvudmän om insikt och lämplighet stärkts i skollagen och syftar till att främja likvärdighet och att alla barn under sin förskoletid ges samma förutsättningar för lärande och utveckling. Uppfylla stärkta krav på insikt och lämplighet är inte nödvändigt kopplat till resurser såsom extra etableringsstöd.

Förskoleförvaltningen finner inte att förutsättningar finns för ett kommunalt etableringsstöd till fristående icke vinstdrivna, idéburna huvudmän som vill etablera skola eller förskola inom Göteborgs kommun.

Elisabet Nord

Förskoledirektör

Expedieras till stadsledningskontoret. stadsledningskontoret@stadshuset.goteborg.se

Yttrande till kommunstyrelsen över motion av Ulf Carlsson (MP) och Bosse Parbring (MP) om att främja icke-vinstdriven skola och förskola

§ 186, N609-1642/21

Ärendet

Kommunstyrelsen har begärt grundskolenämndens yttrande över en motion från Ulf Carlsson (MP) och Bo Parbring (MP) om att utreda om kommunen har möjlighet att främja idéburna och icke vinstdrivna fristående skolor.

Förvaltningen har upprättat ett förslag till yttrande i ärendet.

Handling

Tjänsteutlåtande daterat 2021-05-31.

Förvaltningen föreslår att nämnden inte tar ställning till motionärernas uppfattning och översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till kommunstyrelsen.

Yrkanden

Ordföranden Axel Darvik (L) och Sofie Gyllenwaldt (M) yrkar att grundskolenämnden avstyrker motionen med hänvisning till förvaltningens tjänsteutlåtande.

Bosse Parbring (MP) yrkar bifall till förvaltningens förslag.

Propositionsordning

Ordföranden Axel Darvik (L) ställer proposition på respektive yrkande och finner att grundskolenämnden beslutar avstyrka motionen.

Omröstning begärs.

Omröstning

Godkänd voteringsproposition:

Ja-röst för att avstyrka motionen.

Nej-röst för bifall till förvaltningens förslag.

Sofie Gyllenwaldt (M), Erik Punt (M) och Axel Darvik (L) röstar ja. (3)

Bosse Parbring (MP) röstar nej. (1)

Viktoria Tryggvadottir (S), Jenny Broman (V), Jessica Blixt (D), Lena Landén-Ohlsson (S) och Tommy Reinholdsson (D) avstår från att rösta. (5)

Med 3 ja-röster, 1 nej-röst och 5 ledamöter som avstår från att rösta har grundskolenämnden beslutat avstyrka motionen från (MP).

Utdrag ur protokoll

Sammanträdesdatum: 2021-08-17

Beslut

1. Grundskolenämnden avstyrker motionen.
2. Grundskolenämnden översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till kommunstyrelsen.

Expedieras

Kommunstyrelsen

Dag för justering

2021-08-23

Vid protokollet

Sekreterare

Åke Ström

Ordförande

Axel Darvik (L)

Justerande

Bosse Parbring (MP)

Rätt utdraget intygar i tjänsten:

Åke Ström

Nämndsekreterare

Utdrag ur protokoll
Sammanträdesdatum: 2021-08-17

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2021-05-31

Diarienummer N609-1642/21

Handläggare

Christian Arensberg

Telefon: 031-365 70 88

E-post: christian.arensberg@grundskola.goteborg.se

Yttrande till kommunstyrelsen över motion av Ulf Carlsson (MP) och Bosse Parbring (MP) om att främja icke-vinstdriven skola och förskola

Förslag till beslut

I grundskolenämnden

1. Grundskolenämnden tar inte ställning till motionärernas uppfattning.
2. Grundskolenämnden översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till kommunstyrelsen.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har begärt ett yttrande från grundskolenämnden över en motion från Ulf Carlsson (MP) och Bo Parbring (MP). Motionärerna vill utreda om kommunen har möjlighet att främja idéburna och icke vinstdrivna fristående skolor.

Förvaltningen har undersökt rättsläget på området. Förvaltningens bedömning är att det saknas möjligheter för en kommun att utifrån gällande rättsläge gynna enskilda skolhuvudmän. Av förarbetena till skollagen framgår att regler för kommunal planering och verksamhetsutövning inte ska kunna användas för att påverka olika friskolors möjlighet till etablering och överlevnad. Detta har också fastslagits av flera domstolar, bland andra Högsta förvaltningsdomstolen i en prejudicerande dom från 2015.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Enligt förarbetena till skollagen ska grunden för en kommuns hantering av ersättning av ekonomiska medel, lokaler och liknande vara konkurrensneutralitet och likabehandling. De rättsliga prövningarna har visat att det saknas en möjlighet för kommunen att på någon grund skilja på nivån av ersättning till kommunala och fristående skolor eller mellan fristående skolor.

Om en kommun på något sätt särbehandlar en eller flera skolor behöver kommunen kompensera övriga skolor på motsvarande sätt. Den ekonomiska konsekvensen av att gynna en eller några skolor med startbidrag, lokaler eller liknande är omfattande. Samtliga övriga enskilda skolhuvudmän skulle med de gynnande besluten som grund kunna överklaga sina ersättningsbeslut. Grundskoleförvaltningens bedömning är att dessa överklaganden skulle få gehör i rättsliga instanser och Göteborgs Stad skulle därmed behöva kompensera övriga enskilda skolhuvudmän. Idag finns det 34 enskilda skolhuvudmän och 48 fristående grund- och grundsärskoleenheter.

Grundskolenämnden kan vid en sådan situation välja att även kompensera de kommunala skolenheterna på motsvarande sätt. Konsekvensen blir annars att fristående skolor får en högre ersättning än de kommunala skolorna. Oavsett ställningstagande till en kompensation för kommunala skolenheter får ett beslut om att särskilt gynna enskilda skolhuvudmän som konsekvens att den totala ramen för ersättning till grund- och grundsärskolor höjs. Hur mycket beror på hur omfattande det initiala beslutet riktat till en eller flera enskilda skolhuvudmän är.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Motionärerna för ett resonemang om möjligheten för olika huvudmän att kunna etablera sig i Göteborg. Motionärerna beskriver ett behov av ökad pedagogisk mångfald som de menar är till gagn för elever i Göteborg. Resonemangen är i huvudsak ideologiska och förvaltningen tar inte ställning till deras beskrivningar.

Förvaltningen kan dock konstatera att motionärernas beskrivningar av fristående skolor i de centrala delarna av staden inte stämmer med den statistik om elevströmmar som förvaltningen har tillgång till. Flera av de stora skolkoncernerna har elever från ett större upptagningsområde än många av de små idéburna och icke vinstdrivande skolorna i Göteborg, och då särskild de i centrum. Förvaltningens bedömning är att fler små icke vinstdrivande skolhuvudmän inte direkt skulle bidra till en minskad skolsegregation i Göteborg. Förvaltningens bedömning är att frågan om elevers möjligheter att välja olika skolor mer är beroende av de prioriteringsregler vid antagning som fristående skolor använder än den ekonomiska ersättningen från Göteborgs Stad. Det finns ett flertal förslag som grundskolenämnden den 22 september 2020 har tagit ställning till i yttrandet över SOU 2020:28 ”En mer likvärdig skola – minskad skolsegregation och förbättrad resurstilldelning”. Utredningen innehåller förslag som påverkar delar av det som motionärerna vill åstadkomma. I utredningen finns dock inga förslag om möjligheter att skilja på ersättningen mellan aktiebolagsdrivna skolor och stiftelse eller föreningsdrivna skolor.

Samverkan

Information har getts i samband med FSG den 16 augusti 2021.

Bilaga

Motion av Ulf Carlsson (MP) och Bosse Parbring (MP) om att främja icke-vinstdriven skola och förskola.

Ärendet

Kommunstyrelsen har begärt att grundskolenämnden ska yttra sig om en motion av Ulf Carlsson (MP) och Bosse Parbring (MP) om att främja icke-vinstdriven skola och förskola.

Nämndens yttrande ska vara stadsledningskontoret tillhanda senast den 25 augusti 2021.

Förvaltningens bedömning

Av kapitel 10 §§ 37–38 skollagen framgår att en hemkommun är skyldig att betala bidrag för alla kommunens elever på en fristående grundskola. Bidraget ska bestämmas efter samma grunder som hemkommunen tillämpar vid fördelning av resurser till den egna grundskolan.

I förarbetena till skollagen anges som principiell utgångspunkt för regleringen att samma villkor bör gälla för fristående skolor som för skolor med kommunal huvudman. Vidare uttalas att regleringen vill skapa goda förutsättningar för att starta och driva enskild verksamhet och att villkoren måste präglas av långsiktighet och tydlighet. Likvärdiga ekonomiska villkor för verksamhet i offentlig och enskild regi anses också vara en förutsättning för en verklig valfrihet som ger alla barn och föräldrar möjlighet att välja förskola, fritidshem och skola. Det betonas i förarbetena att begreppet ekonomiska villkor ska ses i vid mening så att regler för kommunal planering och verksamhetsutövning inte används för att påverka olika friskolors möjlighet till etablering och överlevnad. Principerna om konkurrensneutralitet och likabehandling anses utgöra förutsättningar för en sund konkurrens och en positiv utveckling i samspelet mellan kommunala och fristående skolor (prop. 2008/09:171 s. 25 f. samt bet. 2008/09:UbU13 s. 9 och 11).

Frågan om ersättning till fristående skolhuvudmän har prövats i ett flertal sammanhang av olika domstolar. Högsta förvaltningsdomstolen har i en prejudicerande dom från 2015 (HFD 2015 mål 3876-14) prövat frågan. Gemensamt för domarna är de tydligt slår fast att det saknas möjligheter för en kommun att utifrån egna utgångspunkter ändra eller anpassa bidragsreglerna efter lokala behov eller initiativ. Det är istället lika villkor som ska gälla mellan kommunala och fristående skolor i en kommun. I domen från HFD hänvisas till de avsnitt i förarbetena till skollagen som redovisas ovan. Skoljurister med hög auktoritet i Sverige har uttryckt att HFD:s genomlysning av förarbetena till skollagen i samband med sin prejudicerande dom är mycket grundlig.

Enligt kap. 2 § 8 kommunallagen får en kommun genomföra åtgärder för att allmänt främja näringslivet. Att rikta stöd till enskilda näringsidkare får en kommun endast göra om det finns synnerliga skäl. Detta förtydligas i skollagens förarbeten genom begreppet konkurrensneutralitet och likabehandling.

Motionärerna beskriver att enskilda huvudmän som söker skoltillstånd gör det med aktiebolag som driftsform. Förvaltningen är enig med motionärens om att så är fallet. Även idéburna skolhuvudmän använder sig idag av aktiebolagsformen när de vill driva en grundskola. 2020 fick två skolor tillstånd att starta i Göteborg, Viljaskolan och Communityskolan. Båda med en tydlig koppling till en idéburen verksamhet som inte direkt har som mål att vara vinstdrivande. Även Katolska skolan av Notre Dame har under senare tid bytt driftsform från stiftelse till aktiebolag. De senaste fyra åren har samtliga ansökningar om att starta skola i Göteborg kommit från aktiebolag. Det finns därmed mycket som tyder på att aktiebolaget upplevs som en fördelaktig driftsform jämfört med stiftelser och ekonomiska föreningar som tidigare varit vanliga för enskilda skolhuvudmän.

Vilka driftsformer som ska vara möjliga eller hur en kommun kan hantera dem på ett icke likvärdigt sätt är dock en fråga för staten att reglera. Förvaltningens bedömning är att det saknas utrymme att agera på de sätt som motionärerna föreslår. Både skollagen och kommunallagen är tydliga vad det gäller lika villkor i kommunens hantering av olika skolhuvudmän.

Motionärernas uppfattning att frågorna behöver diskuteras tar inte förvaltningen ställning till, men konstaterar att en sådan diskussion i så fall behöver föras på en nationell nivå och i en kontext där tillämpliga delar av skol- och kommunallag avhandlas.

Göteborgs Stad Grundskoleförvaltningen

Bengt Randén
Förvaltningsdirektör

Helena Sjöberg
Avdelningschef

Yttrande Remiss av motion Ulf Carlsson (MP) och Bosse Parbring (MP) om att främja icke- vinstdriven skola och förskola (SLK dnr 0571/21)

§ 137, 0519/21

Beslut

1. Utbildningsnämnden beslutar att avstyrka förslaget att kommunstyrelsen ges i uppdrag att utreda förutsättningar för ett kommunalt etableringsstöd till fristående icke vinstdrivna, idéburna huvudmän som vill etablera skola ur ett gymnasieperspektiv.
2. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Handling/ar

Tjänsteutlåtande 2021-52

Facklig samverkansgrupp 2021-06-16

Justering

2021-08-24

Protokollsutdrag skickas till

Stadsledningskontoret

Dag för justering

2021-08-24

Vid protokollet

Sekreterare

Britta Ryding

Ordförande

Pär Gustafsson

Justerande

Anna-Klara Behlin

Tjänsteutlåtande nr: 2021-52

Utfärdat 2021-08-09

Diarienummer 0519/21

Handläggare

Maija Söderström

Telefon: 031-3670016

E-post: maija.soderstrom@educ.goteborg.se

UBF- SLK remiss- Dnr 0571/21- Motion av Ulf Carlsson (MP) och Bosse Parbring (MP) om att främja icke-vinstdriven skola och förskola

Förslag till beslut

I Utbildningsnämnden

Att avstyrka förslaget att kommunstyrelsen ges i uppdrag att utreda förutsättningar för ett kommunalt etableringsstöd till fristående icke vinstdrivna, idéburna huvudmän som vill etablera skola ur ett gymnasieperspektiv.

Sammanfattning

Stadsledningskontoret har överlämnat remiss angående motion av Ulf Carlsson (MP) och Bosse Parbring (MP) om att främja icke vinstdriven skola, handling 2021 nr 50, till utbildningsnämnden för yttrande. Yttrandet ska vara stadsledningskontoret tillhanda senast 2021-08-25.

Motionen beskriver en icke önskvärd utveckling där vinstdrivna skolor ökar samtidigt som små idéburna skolor minskar i antal. Enligt motionen skulle Göteborgssamhället gynnas av att fler idéburna och icke vinstdrivna aktörer kompletterade den kommunala skolan, och föreslår därför att denna möjlighet borde undersökas.

Motionen föreslår Kommunfullmäktige besluta:

1. Att kommunstyrelsen ges i uppdrag att utreda förutsättningar för ett kommunalt etableringsstöd till fristående icke vinstdrivna, idéburna huvudmän som vill etablera skola och förskola

Utbildningsförvaltningens samlade bedömning är att det inte finns behov av att stödja fristående huvudmän i Göteborgs för att komplettera de kommunala skolorna och öka mångfalden. Det finns inte heller lagstöd för att kommunen behandlar fristående huvudmän olika utifrån ägandeform. Därför avstyrker utbildningsförvaltningen förslaget att kommunstyrelsen ges i uppdrag att utreda förutsättningar för ett kommunalt etableringsstöd till fristående icke vinstdrivna, idéburna huvudmän som vill etablera skola ur ett gymnasieperspektiv.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Samverkan

Förvaltningens samverkansgrupp 2021-08-16

Bilagor

1. Motion av Ulf Carlsson (MP) och Bosse Parbring (MP) om att främja icke-vinstdriven skola och förskola (handling 2021 nr 50)

Ärendet

Utbildningsnämnden har att ta ställning till motion av Ulf Carlsson (MP) och Bosse Parbring (MP) om att främja icke-vinstdriven skola och förskola.

Yttrandet ska vara stadsledningskontoret tillhanda senast 2021-08-25.

Beskrivning av ärendet

Stadsledningskontoret har överlämnat remiss angående motion av Ulf Carlsson (MP) och Bosse Parbring (MP) om att främja icke vinstdriven skola, handling 2021 nr 50, till utbildningsnämnden för yttrande. Yttrandet ska vara stadsledningskontoret tillhanda senast 2021-08-25.

Bakgrunden till remissen är motionärerna inte är nöjda med den utveckling som skett av Sveriges skolsystem. De beskriver en utveckling där vinstdrivna skolor ökar samtidigt som små idéburna skolor minskar i antal. De menar att Göteborgssamhället skulle gynnas av att fler idéburna och icke vinstdrivna aktörer får möjlighet att bygga upp nya pedagogiska verksamheter. Det skulle bidra till att öka den pedagogiska mångfalden och komplettera den kommunala skolan med fler aktörer och fler perspektiv. Därför önskar de att kommunstyrelsen ska utreda hur kommunen ska kunna stödja etablering av mindre fristående huvudmän. Kravet enligt motionärerna för stödet är att de ska vara icke-vinstdrivna och ska kunna visa hur deras pedagogiska idéer kan bidra till Göteborgssamhället och till att möta barns individuella lärbehov.

I motionen nämns några exempel på stöd som de vill ska undersökas, som bidrag eller lån till lokaler eller lärare under uppstartsåret. De vill också belysa förutsättningar för idéburna organisationer att använda tomställda lokaler eller nyttja kommunal mark för skoländamål.

Kommunfullmäktige föreslås därför i motionen att besluta:

1. Att kommunstyrelsen ges i uppdrag att utreda förutsättningar för ett kommunalt etableringsstöd till fristående icke vinstdrivna, idéburna huvudmän som vill etablera skola och förskola

Förvaltningens bedömning

Som motionärerna skriver är det inte enkelt att harmoniera motionens förslag att erbjuda utvalda huvudmän ett etableringsstöd med nuvarande lagstiftning. Ett syfte med den nya skollagen 2010 (prop. 2009/10:165) var att villkoren för kommunala och enskilda huvudmän så långt möjligt ska vara lika, vilket fortfarande är en grundprincip i lagstiftningen. Vilken associationsform som en fristående skolan bedrivs som har heller ingen betydelse för bedömningen av om huvudmannen ska godkännas eller inte och inverkar inte heller på Skolinspektionens tillsynsbedömningar. I kommunallagen anges att kommunen ska behandla sina medlemmar lika om det inte finns sakliga skäl för något annat. Huvudregeln när det gäller ersättning för lokalkostnader till fristående skolor är att de ska ersättas med den genomsnittliga lokalkostnaden som kommunen har (förutsatt att dessa är rättvisande och inte orimligt låga). Ett av skälen till bestämmelsen var att det finns risk att, om huvudmännen skulle ersättas med sina faktiska lokalkostnader, det skulle bli kostnadsdrivande. Det skulle dessutom innebära ett väsentligt avsteg från

likabehandlingsprincipen och minska konkurrensneutraliteten (prop. 2008/09:71).

Det finns dock vissa fall då det kan vara möjligt för kommunen att göra undantag från detta och ersätta faktiska lokalkostnader eller annan extra kompensation om det handlar om att uppmuntra nyetableringar som beskrivs i propositionen 2009/10:157, *Bidragsvillkor för fristående verksamheter*. Enligt det undantaget ska hänsyn kunna tas till intresset av att skolor och verksamheter ska kunna etableras. Det är därmed möjligt för kommunen att ersätta nyetablerad verksamhet för mer än den genomsnittliga lokalkostnaden.

Detta är det enda undantag där SKR bedömer att man kan särbehandla en viss enskild huvudman. Om en enskild huvudman bygger exempelvis en ny skola i ett område där kommunen hade blivit tvungen att bygga nytt, kan kommunen ge just den enskilde huvudmannen en särskild ersättning. Det kan vara i form av faktisk lokalersättning, ett startbidrag eller annan extra ersättning.

Motionärerna skriver att etableringsstödet skulle vända sig till förskola och skola, men det är inte tydligt om de avser att även huvudmän för gymnasieskolan skulle omfattas av detta etableringsstöd.

I Göteborg finns 13 kommunala och 37 fristående gymnasieskolor varav 4 i form av stiftelser. Därutöver går ca 1500 göteborgselever i kommunala skolor och fristående gymnasieskolor utanför Göteborg enligt det samverkansavtal som finns i Göteborgsregionen. För gymnasieelever uppfattar förvaltningen att gymnasievalet handlar mångfalden i första hand om vilket av gymnasieprogrammen på bästa sätt ska få eleven vidare till fortsatta studier eller etablering på arbetsmarknaden, inom gymnasieprogrammen kan eleven även välja idrottsinriktning, spetsinriktning, särskilda varianter eller profiler. Urvalet till utbildningarna sker efter betyg, ibland kompletterat med ett färdighetsprov, alltså är elevens meritpoäng från grundskolan av avgörande betydelse för vilken gymnasieskola eller gymnasieprogram det kan komma in på. De flesta etablerade gymnasieskolorna ligger i centrala Göteborg, en utveckling som styrts till stor del av att elevernas val. Med de förutsättningar som gäller för att elever ska söka och komma in på ett visst gymnasieprogram och en viss gymnasieskola och det breda utbud som finns bedömer inte förvaltningen att det inte föreligger behov av ytterligare val.

Utbildningsförvaltningens samlade bedömning är att det inte finns behov av att stödja fristående huvudmän i Göteborgs för att komplettera de kommunala skolorna och öka mångfalden. Det finns inte heller lagstöd för att kommunen behandlar fristående huvudmän olika utifrån ägandeform.

Därför avstyrker utbildningsförvaltningen förslaget att kommunstyrelsen ges i uppdrag att utreda förutsättningar för ett kommunalt etableringsstöd till fristående icke vinstdrivna, idéburna huvudmän som vill etablera skola ur ett gymnasieperspektiv.

Tomas Berndtsson
Förvaltningsdirektör

Maija Söderström
Avdelningschef